

כאשר
הדבר
שלי
בדיוק
1.6.69

מדינת ישראל

גנור המדינה

אברהם יחזקאל

משרד

מס, ט, ס, ט

אברהם יחזקאל יחזקאל

16.69

6.1969

כא ה יחזקאל

מס. חיק מקורי

3

מחלקה

ועדת השרים העליונה לענין ירושל

שם:

א - 21 / 8220

מס פריט: 1082184

24/11/2013

77.4/22 - 159

02-111-08-11-10

מזהה פיוז:

מזהה לוגי:

כתובת:

252-3

פרט י כ ל

ישיבת ועדת השרים העליונה לענין ירושלים

ט"ו בסיון תשכ"ט - 1.6.69

נכחו השרים: י. אלון, מ. בגין, ח. גבתי, ז. ורהפטיג, ח.מ. שפירא, א. ששון

בעדרו השרים: א. אבן, י. אלמוגי, מ. בנטוב, פ. ספיר, מ. קול (בחול"ל) י.ש. שפירא, ז. שרף (בחול"ל)

מ. ארנון - מזכירות הממשלה
מ. אהרנבסקי - משרד המשפטים
מ. בנבנישתי - עיריית ירושלים
ש. הלל - משרד החוץ
י. הרצוג - משרד ראש הממשלה
א. ירמנס - משרד האוצר
מ. קולק - ראש העיר, ירושלים
רוזן - משרד החוץ
צ. רפיח - משרד החוץ
מ. ששון - משרד ראש הממשלה
י. שערי - סגן שר הפיתוח
מ. ניר - מזכירות הממשלה

בית הכנסת "חורבה" רבי יהודה החסיד

מר י. תמיר: היתה החלטת ועדת השרים, כאשר הצגנו את התכנית לשיקום "חורבה" והמעבר אל הכותל, שנזמין את פרופ' קהן ונשמע ממנו פרטים. הוא בא לפני חמישה ימים והעכרנו אליו את כל ההערות שהושמעו בוועדה. נשמע ממנו על התכנית.

היו"ר השר י. אלון: (מציג את הוועדה בפני פרופ' קהן) אנחנו רוצים לשמוע ממך הערות על שיקום החורבה והמעבר אל הכותל.

פרופ' ל. קהן: אני רוצה לציין את העבודה הנפלאה שנעשתה ברובע היהודי ולהגיד שכל הפרטים נלקחו בחשבון. בפעם הראשונה, כאשר באתי הנה, ראיתי רק מעט ורואים עכשיו כמה התפתח המקום ומה העבודה שהושקעה כאן. ה"חורבה" צריכה להיות בנויה משני חלקים - פנימי וחיצוני. נלקח בחשבון החום השורר שם, והבית נבנה כך שלא יהיה בו חם מדי, נלקחו בחשבון הצדדים אליהם הוא פונה. אני מציע להקים ישיבה מרכזית על יד הכותל ומאחוריה הייתי מציע שתהיה גינה. בכלל, אני מעונין במסגרת לכל הרובע

יש בלבי מחשבות נוספות, אך הן אינן ברורות לי די הצורך, ואני אביא אותן בשלב מאוחר יותר. אינני חושב שהמעבר אל הכותל צריך להיות כירידה אחת ממושכת, הייתי רוצה לשבור את זה ע"י גינות קטנות ודברים אחרים, שאפשר לנוח בהם.

לפי התכנית, יהיה הגובה של החורבה בגובה שהיא היתה קיימת לפני כן. הישיבה צריכה להיות מקבילה לכותל. הייתי רוצה להכין מודל חדש כדי שהדבר יהיה מוחשי יותר.

היו"ר השר י. אלון: האם לא מוטב להחליף: את בית הכנסת לבנות על יד הכותל, ואת הישיבה במקום שנועד

לבית כנסת?

פרופ' ל. קהן: אני מעדיף שלא. אני חושב שה"חורבה" מרכזת את הרובע היהודי. לכל הרובעים האחרים בעיר יש מסגרות מוגדרות, ואילו לרובע היהודי - אין. המרחק בין ה"חורבה" לבין כותל הוא 400 מ'. היתה הצעה להעביר את ארון הקודש למקום קרוב יותר, ורק בחגים כאשר באים מתפללים רבים, להעביר למבנה יותר גדול.

אני חושב שהכנין המוצע הוא מרשים. אם אתה מעביר את זה למקום אחר, אינך יכול לקרוא לזה "חורבה". ה"חורבה" צריכה להבנות כאותו מקום שהיתה בו קודם לכן.

השר ז. ורהפטיג: יש עדיין 13 מבנים בכיוון צפון החוסמים

את הדרך, אבל אם נצליח להסיר את הבתים

האלה, האם זה ישנה את התכנית?

פרופ' ל. קהן: לא. ככל שהכותל גבוה יותר, הרושם הכללי הולך וקטן.

השר מ. בנין: צריך להעמיק בחפירות. עד עכשיו חשפו 15 מ'. אם החפירות ילכו ויעמיקו, איך זה ישתלב

בתכניתך?

פרופ' ל. קהן: זה לא ישנה את התכנית.

מר י. תמיר:
אנחנו מסכימים למקום וגם לגודל של
ה"חורבה", אפשר לאתר את המקום וזה
לא פפריע לנו בהמשך עבודתנו.

היו"ר השר י. אלון:
מה הגודל המיועד של ה"חורבה", כולל
הסביבה של הגנים והכניסות?

מר י. תמיר:
 40×40 הוא הבנין. הדברים האחרים אינם
כל כך גדולים. אפשר להמשיך בעבודה
שלנו ולהשאיר את המקום הזה.

השר ז. ורהפטיג:
אפשר להמשיך בעבודות השיקום גם מבלי
שתכנית ה"חורבה" תסתיים?

מר י. תמיר:
כן. אפשר להמשיך בעבודה, גם בפתיחת הדרך
לכותל המערבי.

פרופ' ל. קהן:
המדרגות לא תהיינה כהמשך אחד, אלא מקצת
מדרגות ומנוחה, ושוב מדרגות, וכו'.

היו"ר השר י. אלון:
התחלנו לדון ב"חורבה" והגענו לקונצפציה
רחבה יותר, על היחס בין המרכז הזה לבין
הכותל. הצעת אפילו שבחגים אפשר להעביר את התורה מהכותל אל ה"חורבה",
על זה איננו מחליטים, את זה יקבעו הרבנים. הצעת הקמת ישיבה.
זה חדש בתכניתך?

פרופ' ל. קהן: כן.

אני מציע שהבנין שייבנה על יד הכותל
פחיה אוניברסלי. אני הייתי שמח לו האוניברסיטה היתה מוכנה
ללמד שם פסיקה אפילו. אני מאד מעוניין בצל במקום הזה, כי שם
פחם מאד. במקום זה גם צריכה להיות גינה. לא איכפת לי איזה
בנין מרכזי ייבנה כאן, אולם אני הייתי מציע שזו תהיה ישיבה לאומית
מרכזית.

השר ז. ורהפטיג:
היות וזה על יד הכותל, המרכז צריך להיות
רוחני ובית הכנסת צריך להיות משולב
לקונצפציה הזאת. האם אינך חושב שהבדלים בגובה פוגמים?

פרופ' ל. קהן: לא.

הדרך אל הכותל צריכה להיות ברורה וצריך
למצוא אותה בנקל. אני חושב שמה שנעשה, הוא טוב.

היו"ר השר י. אלון: איננו צריכים להחליט היום מתי ואיך נבנה.
אפשר לתת הוראות לצוות השיקום לשמור על
הקרקע הדרושה. כרוכות בכך בעיות רבות, ביניהן בעיה כספית. בינתיים
אפשר להחליט על איתור המקום, ואת ההחלטה הסופית בקשר ל"חורבה" אפשר
לדחות לישיבה אחרת של הועדה.

מר ט. קולק: האבנים ישנות והיו שייכות לכותל. הן יכולות
לשמש להשלמת קשת רובינסון. יש אולי מחשבות
נוספות שאינן שייכות לארכיטקטורה דוקא, יש אספקטים שונים. אולי
נבקש את מר תמיר להמציא לנו את כל האספקטים בשטחים השונים, ואז
אפשר יהיה להחליט. באופן כללי לא נוכל להחליט עד שנתקדם עם התכניות
האחרות. פרופ' מזר רוצה לשקם את כל העמק ולהמשיך בחפירות.
נתגלתה שם כנסיית הצלבנים. היו כאלה שהציעו להוציא אותה. אינני חושב
ש אפשר לעשות זאת, זה שייך להסטוריה של המקום ותקום צעקה גדולה אם
נרצה להוציא את זה משם. צריך לקחת בחשבון את כל הדברים.

השר ז. ורהפטיג: צריך לקחת בחשבון את התכנון הכללי. פרופ' מזר
אומר שזה יקח זמן רב עד שהוא יוכל לתת לנו
תכנית שלמה של החפירות. שאלתי מתי אפשר יהיה לפתוח את המקום לציבור
שיראה את החפירות וממצאיהן. הוא השיב לי שזה יקח זמן רב ושאננו
יכול לומר לי כמה שנים זה יקח.

השר מ. בגין: הוא מעוניין להגיע ליסודות של מקדש שלמה.
עלינו להחליט על הגודל של ה"חורבה". דנו
על הרעיון של הקמת ה"חורבה" מחדש. לי היו ספקות בקשר לתכנית הגדולה
והצעתי אז לשקם את ה"חורבה" בגודלה הקודם. האם התכנית שהבאת בפנינו
היום שונה מהתכנית ששמענו עליה לפני כחצי שנה?

מר ט. קולק: זה קצת יותר קטן, אבל זה נשאר גדול.

היו"ר השר י. אלון: אנחנו יכולים לסכם מבלי להחליט החלטה
סופית. נשאיר מקום הדרוש לפי התכנית
של פרופ' קהן. נכתוב לפרופ' קהן מכתב רשמי עם פירוט התכנית שלנו.

צריך למצוא את הדרך לתיאום בין שר הדתות
ומר המיר.

מר ט. קולק:

לא כל כך קשה למר המיר לבוא עמי בקשרים
ולתאם.

השר ז. ורהפטיג:

תודה לפרופ' קהן על שבא הנה ועל הצעתו
המרשימה. אנחנו נשמור על הקשר אתך ועוד

היו"ר השר י. אלון:

תשמע מאתנו.

באופן פורמלי אפשר לסכם היום בהבטחת השטח
הדרוש לתכנית. זה נותן לצוות חופש להמשיך בפעולה מבלי לחשוש שהם
פוגעים בתכנית אם היא תתקבל.

האם ועדת מומחים איננה צריכה לחוות דעתה?

סגן השר י. שערי:

אני מציע לערוך סיור בהזדמנות הקרובה
ולראות מה שנעשה במזרח ירושלים, ואחר-כך
לקיים ישיבה ולקבוע מה צריך לעשות.

השר מ. בגין:

מסכים בהחלט. תודה לכולכם.

היו"ר השר י. אלון:

מ ח ל י ט י מ

א. להבטיח את השטחים הדרושים לביצוע התכנית אם
תאושר ע"י ועדת השרים העליונה לענין ירושלים.

ב. לסייר במזרח ירושלים בפרט לאורך המסלול הקשור
בתכניתו של פרופסור ל. קאהן כפי שהוגשה לאישור
ועדת השרים.

הישיבה ננעלת

דאס ארבע

פיר טיג

ישיבת ועדת השרים העליונה לענין ירושלים

ט"ו בסיון תשכ"ט - 1.6.69

בכח השרים: י. אלון, מ. בגין, ח. גבתי, ז. ורהפטיג, ח.מ. שפירא, א. ששון

נעדרו השרים: א. אבן, י. אלמוגי, מ. בנטוב, פ. ספיר, מ. קול (כח"ל) י.ש. שפירא, ז. שרף (כח"ל)

מ. ארנון - מזכירות הממשלה
מ. אהרונובסקי - משרד המשפטים
מ. בנבנישתי - עיריית ירושלים
ש. הלל - משרד החוץ
י. הרצוג - משרד ראש הממשלה
א. יומנס - משרד האוצר
ט. קולק - ראש העיר, ירושלים
רוזן - משרד החוץ
צ. רפיח - משרד החוץ
מ. ששון - משרד ראש הממשלה
י. שערי - סגן שר הפיתוח
מ. ניר - מזכירות הממשלה

בית הכנסת "חורבה" רבי יהודה החסיד

מר י. תמיר: היתה החלטת ועדת השרים, כאשר הצגנו את התכנית לשיקום "החורבה" והמעבר אל הכותל, שנזמין את פרופ' קהן ונשמע ממנו פרטים. הוא בא לפני חמישה ימים והעברנו אליו את כל ההערות שהושמעו בוועדה. נשמע ממנו על התכנית.

היו"ר השר י. אלון: (מציג את הועדה בפני פרופ' קהן) אנחנו רוצים לשמוע ממך הערות על שיקום החורבה והמעבר אל הכותל.

פרופ' ל. קהן: אני רוצה לציין את העבודה הנפלאה שנעשתה ברובע היהודי ולהגיד שכל הפרטים נלקחו בחשבון. בפעם הראשונה, כאשר באתי הנה, ראיתי רק מעט ורואים עכשיו כמה התפתח המקום ומה העבודה שהושקעה כאן. ה"חורבה" צריכה להיות בנויה משני חלקים - פנימי וחיצוני. נלקח בחשבון החום השורר שם, והבית נבנה כך שלא יהיה בו חם מדי, נלקחו בחשבון הצדדים אליהם הוא פונה. אני מציע להקים ישיבה מרכזית על יד הכותל ומאחוריה הייתי מציע שתהיה גינה. בכלל, אני מעוניין במסגרת לכל הרובע

יש בלבי מחשבות נוספות, אך הן אינן ברורות לי די הצורך, ואני אביא אותן בשלב מאוחר יותר. אינני חושב שהמעבר אל הכותל צריך להיות בירידה אחת ממושכת, הייתי רוצה לשכור את זה ע"י גינות קטנות ודברים אחרים, שאפשר לנוח בהם.

לפי התכנית, יהיה הגובה של החורבה בגובה שהיא היתה קיימת לפני כן. הישיבה צריכה להיות מקבילה לכותל. הייתי רוצה להכין מודל חדש כדי שהדבר יהיה מוחשי יותר.

האם לא מוטב להחליף: את בית הכנסת לבנות על יד הכותל, ואת הישיבה במקום שנועד

היו"ר השר י. אלון:

לבית כנסת?

אני מעדיף שלא. אני חושב שה"חורבה" מרכזת את הרובע היהודי. לכל הרובעים האחרים בעיר יש מסגרות מוגדרות, ואילו לרובע היהודי - אין.

פרופ' ל. קהן:

המרחק בין ה"חורבה" לבין כותל הוא 400 מ'. היתה הצעה להעביר את ארון הקודש למקום קרוב יותר, ורק בחגים כאשר באים מתפללים רבים, להעביר למבנה יותר גדול.

אני חושב שהבניין המוצע הוא מרשים. אם אתה מעביר את זה למקום אחר, אינך יכול לקרוא לזה "חורבה". ה"חורבה" צריכה להכנות באותו מקום שהיתה בו קודם לכן.

יש עדיין 13 מבנים בכיוון צפון החוסמים את הדרך, אבל אם נצליח להסיר את הכתים

השר ז. ורהפטיג:

האלה, האם זה ישנה את התכנית?

לא. ככל שהכותל גבוה יותר, הרושם הכללי הולך וקטן.

פרופ' ל. קהן:

צריך להעמיק בחפירות. עד עכשיו חשפו 15 מ'. אם החפירות ילכו ויעמיקו, איך זה ישתלב

השר מ. בגין:

בתכניתך?

זה לא ישנה את התכנית.

פרופ' ל. קהן:

אנחנו מסכימים למקום וגם לגודל של
ה"חורבה", אפשר לאתר את המקום וזה

מר י. תמיר:

לא מפריע לנו בהמשך עבודתנו.

מה הגודל המיועד של ה"חורבה", כולל
הסביבה של הגנים והכניסות?

היו"ר השר י. אלון:

40×40 הוא הבנין. הדברים האחרים אינם
כל כך גדולים. אפשר להמשיך בעבודה

מר י. תמיר:

שלנו ולהשאיר את המקום הזה.

אפשר להמשיך בעבודות השיקום גם מבלי
שתכנית ה"חורבה" תסתיים?

השר ז. ורהפטיג:

כן. אפשר להמשיך בעבודה, גם בפתיחת הדרך
לכוחל המערבי.

מר י. תמיר:

המדרגות לא תהיינה בהמשך אחד, אלא מקצת
מדרגות ומנוחה, ושוב מדרגות, וכו'.

פרופ' ל. קהן:

התחלנו לדון ב"חורבה" והגענו לקונצפציה
רחבה יותר, על היחס בין המרכז הזה לבין
הכותל. הצעת אפילו שבחגים אפשר להעביר את תחומי הכותל אל ה"חורבה",
על זה איננו מחליטים, את זה יקבעו הרבנים. הצעת הקמת ישיבה.
זה חדש בתכניתך?

היו"ר השר י. אלון:

כן.

פרופ' ל. קהן:

אני מציע שהבנין שייבנה על יד הכותל
תהיה אוניברסלית. אני הייתי שמח לו האוניברסיטה היתה מוכנה
ללמד שם פיסיקה אפילו. אני כאד מעוניין בצל במקום הזה, כי שם
פחם מאד. במקום זה גם צריכה להיות גינה. לא איכפת לי איזה
בנין מרכזי ייבנה כאן, אולם אני הייתי מציע שזו תהיה ישיבה לאומית
מרכזית.

היות וזה על יד הכותל, המרכז צריך להיות
רוחני ובית הכנסת צריך להיות משולב

השר ז. ורהפטיג:

לקונצפציה הזאת. האם אינך חושב שההבדלים בגובה פוגמים?

לא.

פרופ' ל. קהן:

הדרך אל הכותל צריכה להיות ברורה וצריך

למצוא אותה בנקל. אני חושב שמה שנעשה, הוא טוב.

היו"ר השר י. אלון:

איננו צריכים להחליט היום מתי ואיך נבנה.

אפשר לתת הוראות לצוות השיקום לשמור על

הקרקע הדרושה. כרוכות בכך בעיות רבות, ביניהן בעיה כספית. בינתיים אפשר להחליט על איתור המקום, ואם ההחלטה הסופית בקשר ל"חורבה" אפשר לדחות לישיבה אחרת של הועדה.

מר ט. קולק:

האבנים ישנות והיו שייכות לכותל. הן יכולות

לשמש להשלמת קשת רובינסון. יש אולי מחשבות

נוספות שאינן שייכות לארכיטקטורה דוקא, יש אספקטים שונים. אולי

נבקש את מר תמיר להמציא לנו את כל האספקטים בשטחים השונים, ואז

אפשר יהיה להחליט. באופן כללי לא נוכל להחליט עד שנתקדם עם התכניות

האחרות. פרופ' מזר רוצה לשקם את כל העמק ולהמשיך בחפירות.

נתגלתה שם כנסיית הצלבנים. היו כאלה שהציעו להוציא אותה. אינני חושב

ש אפשר לעשות זאת, זה שייך להסטוריה של המקום ותקום צעקה גדולה אם

נרצה להוציא את זה משם. צריך לקחת בחשבון את כל הדברים.

השר ז. ורהפטיג:

צריך לקחת בחשבון את התכנון הכללי. פרופ' מזר

אומר שזה יקח זמן רב עד שהוא יוכל לתת לנו

תכנית שלמה של החפירות. שאלתי מתי אפשר יהיה לפתוח את המקום לציבור

שיראה את החפירות וממצאיהן. הוא השיב לי שזה יקח זמן רב ושאננו

יכול לומר לי כמה שנים זה יקח.

השר מ. כגין:

הוא מעוניין להגיע ליסודות של מקדש שלמה.

עלינו להחליט על הגודל של ה"חורבה". דנו

על הרעיון של הקמת ה"חורבה" מחדש. לי היו ספקות בקשר לתכנית הגדולה

והצעתי אז לשקם את ה"חורבה" בגודלה הקודם. האם התכנית שהבאת בפנינו

היום שונה מהתכנית ששמענו עליה לפני כחצי שנה?

מר ט. קולק:

זה קצת יותר קטן, אבל זה נשאר גדול.

היו"ר השר י. אלון:

אנחנו יכולים לסכם מבלי להחליט החלטה

סופית. נשאר מקום הדרוש לפי התכנית

של פרופ' קהן. נכתוב לפרופ' קהן מכתב רשמי עם פירוט התכניות שלנו.

מר ט. קולק:

צריך למצוא את הדרך לתיאום בין שר הדתות
ומר תמיר.

השר ז. ורהפטיג:

לא כל כך קשה למר תמיר לבוא עמי בקשרים
ולתאם.

היו"ר השר י. אלון:

תודה לפרופ' קהן על שבא הנה ועל הצעתו
המרשימה. אנחנו נשמור על הקשר אתך ועוד

תשמע מאתנו.

באופן פורמלי אפשר לטכס היום כהבטחת השטח
הדרוש לתכנית. זה נותן לצוות חופש להמשיך בפעולה מכלי לחשוש שהם
פוגעים בתכנית אם היא תתקבל.

סגן השר י. שערי:

האם ועדת מומחים איננה צריכה לחוות דעתה?

השר מ. כגין:

אני מציע לערוך סיור כהזדמנות הקרובה
ולראות מה שנעשה במזרח ירושלים, ואחר-כך
לקיים ישיבה ולקבוע מה צריך לעשות.

היו"ר השר י. אלון:

מסכים בהחלט. תודה לכולכם.

מ ה ל י ט י מ

- א. להכתיב את הטעמים הדרושים לביצוע התכנית אם
תאושר ע"י ועדת השרים העליונה לענין ירושלים.
- ב. לסייר במזרח ירושלים כפרט לאורך המסלול הקשור
בתכניתו של פרופסור ל. קאהן כפי שהוגשה לאישור
ועדת השרים.

הישיבה ננעלת